

Кыргыз Республикасынын төлөм системасынын
2025-жылдын IV чейреги ичиндеги ишине жүргүзүлгөн көзөмөлдүн (оверсайт)
жыйынтыгы боюнча
ОТЧЁТ

I. Улуттук төлөм системаларынын ишине мониторинг жүргүзүү жана талдап-иликтөө

1. Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасы (ГСРРВ)

Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасындагы финансылык тобокелдиктер.

2025-жылдын IV чейреги ичинде ГСРРВ ишине жүргүзүлгөн мониторингдин жыйынтыгы боюнча өткөн мезгилге салыштырганда ликвиддүүлүк коэффициенти 49,5 пайызга төмөндөгөндүгү байкалса, жүгүртүү коэффициенти 98,1 пайызга жогорулагандыгы байкалган. Өзгөрүүлөр динамикасы 1 жана 2-графиктерде көрсөтүлгөн.

Система боюнча жалпы жүгүртүүлөр 18 237,06 млрд сомду түзгөн, бул өткөн мезгилдеги көрсөткүчтөн 38,4 пайызга жогору.

Отчёттук мезгилде системада финансылык тобокелдиктердин деңгээли минималдуу бойдон калган.

Операциялык тобокелдиктер.

Системадагы жеткиликтүүлүк деңгээли техникалык себептерден улам 99,73 пайызды түзгөн. Системада операциялык тобокелдик деңгээли системанын жалпы иш убактысынын 4,48 пайызын түзгөн жана ал катышуучулар системанын иш регламентин узартуусу менен шартталган. Өзгөрүүлөр динамикасы 3-графикте көрсөтүлгөн.

Системада катталган бузуулар Улуттук банктын тариф саясатына ылайык жана Улуттук банк Башкармасынын ар бир айдын акыркы үч күнү ичинде бюджеттик төлөмдөрдү иштеп чыгуу боюнча атайын чечими менен жөнгө салынат.

1-график. Grosстук системасындагы финансылык тобокелдиктер деңгээли

2-график. Grosстук системасындагы ликвиддүүлүк жана төлөмдөр көлөмүнүн орточо күндүк көрсөткүчүнүн өзгөрүү динамикасы (млрд сом)

3-график. Grosстук системасындагы жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн жана операциялык тобокелдиктин катышы

2. Пакеттик клиринг системасы (ПКС)

Пакеттик клиринг системасындагы финансылык тобокелдиктер. 2025-жылдын IV чейреги ичинде дебеттик таза позициянын акча каражаттары боюнча белгиленген резерв өлчөмүнөн артышына байланыштуу фактылар системада катталган эмес. 4-графикте көрсөтүлгөндөй, катышуучулар жыйынтыктап эсептешүүлөрдү жүргүзүү үчүн иш жүзүндө талап кылынгандан төрт эсе көп каражаттарды резервге коюшкан.

Системадагы операциялык тобокелдиктер

2025-жылдын IV чейрегинде ПКСтин ишине жүргүзүлгөн мониторингдин жыйынтыгы боюнча системанын жеткиликтүүлүк көрсөткүчү техникалык себептерден улам 99,65 пайызды түзгөн. Системада операциялык тобокелдик деңгээли системанын иш регламентин узартуудан улам 3,95 пайыз чегинде түптөлгөн. Өзгөрүүлөр динамикасы 5-графикте көрсөтүлгөн.

3. «Элкарт» карталары менен эсептешүүлөр системасы

Системадагы операциялык тобокелдиктер

«Элкарт» банктык төлөм карталары менен эсептешүү системасында улуттук төлөм системаларынын ишине жүргүзүлгөн мониторингдин жана талдап-иликтөөлөрдүн жыйынтыгы боюнча 2025-жылдын IV чейрегинде жеткиликтүүлүк деңгээли 99,71 пайызды түзгөн. Өзгөрүүлөр динамикасы 6-графикте көрсөтүлгөн.

II. Төлөм инфраструктурасынын ишин байкоо

4. Үчүнчү жактардын пайдасына төлөмдөрдү кабыл алуу

Кыргыз Республикасынын аймагында иштеп жаткан төлөм системаларынын операторлорунун отчётторун талдап-иликтөөлөрдүн жыйынтыгы боюнча 2025-жылдын IV чейрегинде төлөм системаларынын ишине байланыштуу 95 штаттан тышкаркы жагдайлар катталган. Мындай жагдайлардын келип чыгышынын негизги себептери 7-графикте чагылдырылган.

Мында, үзгүлтүктөрдүн төмөнкү негизги түрлөрүн жана алардын катышын бөлүп көрсөтүүгө болот (8-график):

- электр энергиясы менен камсыз кылуу жагында үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 35,79 пайызын түзгөн;

- аппараттык-программалык комплекстин жана аралыкта орнотулган жабдуулардын ишинде орун алган үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 16,84 пайызын түзгөн;

- байланыш каналдарындагы үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 5,26 пайызын түзгөн;

- кызмат көрсөтүүчүлөр тарабынан үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 42,11 пайызын түзгөн.

Потенциалдуу тобокелдиктерге баа берүү: бул үзгүлтүктөр финансылык жоготууларды шарттаган эмес жана төлөм кызмат көрсөтүүлөр рыногунун башка катышуучуларына таасирин тийгизген жок.

5. SWIFT сервис-бюросунун иши

2025-жылдын IV чейрегинде SWIFT сервис-бюросунун жеткиликтүүлүк коэффициенти 100,00 пайызды түзгөн. SWIFT системасында операциялык тобокелдиктер деңгээли минималдуу болгон.

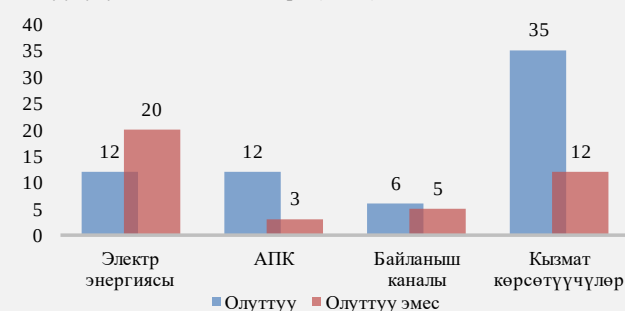
Ошондой эле, отчеттук мезгилде кошумча алдын алуу иштери жүргүзүлүп, бул тууралуу SWIFT сервис-бюросунун катышуучуларына өз убагында маалымдалган.

III. Төлөм системасында операциялык тобокелдиктерди талдап-иликтөө

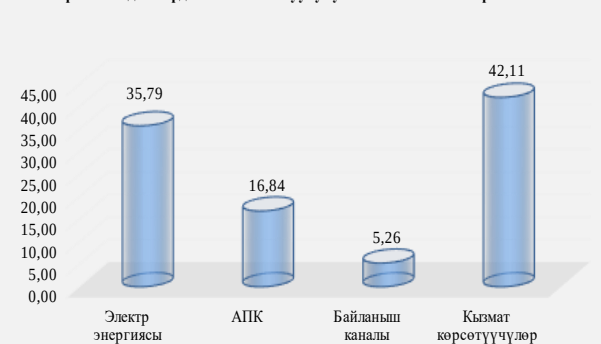
6. Санкциясыз ишке ашырылган операцияларды талдап-иликтөө¹

Регулятивдик банктык отчеттордун алкагында коммерциялык банктар тарабынан берилүүчү Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан чыгарылган төлөм карталарын колдонуу менен эсептешүү системаларында санкциясыз ишке ашырылган операциялар жөнүндө маалыматтарды талдап-иликтөөнүн жыйынтыгы боюнча

7-график. 2025-жылдын IV чейрегинде төлөм системаларынын операторлорунда жана төлөм уюмдарында орун алган штаттан тышкаркы жагдайлардын келип чыгуусунун негизги себептери (саны)

8-график. 2025-жылдын IV чейрегинде төлөм системаларынын операторлорунда жана төлөм уюмдарында орун алган штаттан тышкаркы жагдайлардын келип чыгуусунун негизги катыштары

¹ Банктар бул маалыматтарды шектүү операциялар катталган учурда сунуштаган, териштирүү жана доо иштерин жүргүзүү процессинде санкциясыз ишке ашырылган операциялардын саны жана көлөмү азаят.

2025-жылдын IV чейрегинде VISA Int. эл аралык системасынын карталарын пайдалануу менен 591, MasterCard эл аралык системасынын карталарын пайдалануу менен 61 жана «Элкарт» карталарын пайдалануу менен 50 санкциясыз операция ишке ашырылгандыгы катталган (1-таблица). Мындай операциялардын суммасы 29 млн сом чегинде бааланган.

Мындан тышкары, коммерциялык банктар кыргыз банктарынын аралыкта орнотулган түзүлүштөрү аркылуу чет өлкө банктарынын карталарын пайдалануу менен 383,7 миң сом суммасына 13 санкциясыз операция катталгандыгы жөнүндө маалымат жөнөтүшкөн.

Санкциясыз ишке ашырылган операциялар аныкталган учурда, карта ээлери финансылык тобокелдиктерге дуушарлануусун азайтуу максатында банктар төлөм системаларынын эрежелерине ылайык доо арызы боюнча иш-аракеттерди көрүшөт.

1-таблица. Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан чыгарылган банктык карталарды пайдалануу менен санкциясыз ишке ашырылган операциялар жөнүндө маалыматтар

<i>Санкциясыз ишке ашырылган</i>	<i>2024-ж. IV чейреги</i>		<i>2025-ж. III чейреги</i>		<i>2025-ж. IV чейреги</i>	
	<i>Саны</i>	<i>Көлөмү (сом)</i>	<i>Саны</i>	<i>Көлөмү (сом)</i>	<i>Саны</i>	<i>Көлөмү (сом)</i>
Бардыгы	497	6 795 077,90	641	10 946 273,39	702	28 962 860,36
<i>Visa боюнча</i>	256	3 135 009,46	522	9 409 098,47	591	25 403 235,04
<i>MasterCard боюнча</i>	39	163 154,44	87	208 793,92	61	2 176 640,97
<i>Элкарт боюнча</i>	202	3 496 914,00	32	1 328 381,00	50	1 382 984,35

Эскертүү: Берилген маалыматтар коммерциялык банктар жана төлөм системаларынын операторлору тарабынан корректировкаланышы мүмкүндүгүнө байланыштуу өзгөрүшү ыктымал.